

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Editura Neuma
Str. Libertății Nr. 188 Apahida, Jud. Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Coperta și DTP: Gelu Iordache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HLEBNIKOV, VELIMIR VIKTOR
Când omul, când rinocerul / Velimir Hlebnikov. -
Apahida : Neuma, 2018
ISBN 978-606-8975-09-2

821.161.1

Velimir HLEBNIKOV

CÂND OMUL, CÂND RINOCERUL

POEME

Traducere, prefață, tabel cronologic și note de
Leo BUTNARU

Editura
NEUMA

Cluj-Napoca
2018

Cuprins

UN CLASIC AL AVANGARDEI UNIVERSALE / 5	
(Cunună comună) / 11	
(Îmi zic că lumea) / 12	
Din Crimeea (<i>al inimii ritm în liber înscris</i>) / 13	
(Mai curând din dreapta...) / 18	
(Porunca sângelui) / 19	
(Ca un fugar...) / 20	
Experiența unui fandosit / 21	
(Stol negru peste Moscova) / 22	
Pulsul comun) / 24	
(Ca liliacul nopții, răstignit) / 25	
(Entimemă) / 27	
(Seara, lumânarea, clipa) / 28	
Ironic, revăzându-ne / 29	
(Stăpânirea pământului i-i menită) / 30	
Cifrele / 31	
(Cifrele, cuvântul) / 32	
(Derutat și curios) / 33	
(Iar uneori...) / 34	
Moșion matinal / 35	
(Vișnu cel nou) / 36	
Cântecul celui sfios / 38	
(Luați aminte) / 39	
Curganul / 41	
(Rânduire) / 42	
Zeul secolului 20 / 43	
(Câinii tăcerii) / 46	
(Izvoade) / 48	
(Zeu în cușcă) / 49	
(Dar încotro?) / 52	

(O, dacă Asia...) / 53	
(Tatlin) / 54	
(Te-am sorbit ca pe-un pahar plin-ochi) / 55	
(Poate că...) / 56	
Ațâțătorul focului / 57	
Fereastră în Harkov / 59	
(Rațiunea, alb ghețar) / 60	
O recomandare / 61	
Viața / 62	
* * * / 64	
(O, pescarul, naltul plop) / 65	
(Rusalca răzmerițelor) / 66	
(Acolo, unde se geme) / 67	
(Cap și pajură) / 69	
(Ca Cezar, sobru, în sângerie togă) / 70	
De toamnă / 71	
Străbunul / 72	
(Râurile) / 73	
(Răstimp) / 74	
(Tu, magistrul meu) / 75	
Vrăji montane / 76	
* * * / 78	
* * * / 79	
* * * / 80	
* * * / 81	
(Cutia cu chibrituri) / 82	
(Extragerea rădăcinii) / 85	
(S-ar putea trișa) (<i>Din caietul „Coranul meu”</i>) / 86	
(Iată de ce) / 87	
(Ghețari însângerați) / 88	
(Un nou popor voi croi) / 89	
(Cu ochii marilor lacuri) / 90	
Arbaleta iubirii / 91	
(Vecernii de taină) / 92	
(Iezerul cuvintelor ce le rostesc) / 93	

(Vernală) / 95

Paștele la Enzel / 97

* * * / 100

Cântec iranian / 101

(Cămila) / 103

O noapte în Persia / 105

Stejarul Persiei / 107

* * * / 108

* * * / 109

(Parășind Caucazul) / 110

(Profetul aproape-adolescent) / 114

Eu și Rusia / 116

(Pentru că sunt ca tine) / 117

(Scărița) / 118

Prânz / 119

(Spune că nu e adevărat!) / 121

(Revigorându-mă) / 123

(De parcă Lobacevski ai fi chiar tu) / 124

(Uzina, minereul) / 125

(Să fii și tu ca mine: Hlebnikov) / 126

(Priveliște în Daghestan) / 127

Burliuk / 128

(Sărut pe gerul aspru) / 132

Asia / 133

(Halta) / 134

(Moscova, tu cine ești?) / 135

(Prin noapte, hăituit de stele) / 136

(Edificiu de numere) / 137

(Modific ornamentul și culoarea evenimentelor) / 138

(Pârghia) / 140

(Ornic) / 141

(Încercați) / 143

(Rusalca) / 144

(Marele Cifrar) / 145

(Nimeni nu-mi răspundea) / 147

(Eu și statul) / 149

* * * / 150

(Rădăcină din Ne-unu) / 151

(Din gemănite lucruri) / 152

(De ce și încotro ții cale?) / 153

(Mâna o ridic spre a vă preveni) / 155

(Izbucnind spre cer făclie vie) / 157

(Pentru voi sunt stea) / 128

(Am izbucnit în râs) [*fragment de manuscris*] / 159

Menajeria / 160

TABEL CRONOLOGIC / 166

(Cunună comună)

Deslușit, văd Racul, Capricornul
Și orice zodie îmi pare-o scoică
În care perla este chiar cea
Ce mie unuia îmi cam lipsește.
În foșnet fredonat mășăluiește, parcă,
Un ritmic sunet, ca și cum un „C(e)”
Care-mi dă impresia că, iată,
Cu valul – marea, fruntea – cu-ngândurarea
Ar fi-n rudenie. Pe calea laptelui
Ici-colo, vin femei. Drăguț cotidian
Banal umple-nnoptarea-n care
Chiar și mormântul ar putea iubi...
Și vinul înserării
Și femei de seară – împreună
Se-mplesc în singura cunună
Fratele mezin al căreia sunt eu.

1908

(Îmi zic că lumea)

Din desagă

Pe dușumea se-mprăștie boarfele. Îmi zic

Că lumea nu-i decât

Un zâmbet strâmb,

Cald încă pe

Buzele spânzuratului.

1908

Din Crimeea

(al inimii ritm în liber înscris)

Turci fără turcoaice,

Mici trucuri de inși mereu sclivisiți – chiștoace

Împrăștiate pe țarm,

Până departe.

Eu îmi ocrotesc

Peștișorii

În palmele

Împreunate.

Zâmbetele

Nu și le pot reține blonzii

Osmani¹.

Uneori fac ghidușii – li-i a joc.

Dintre degete, las și eu un chiștoc...

În acest golf marea pirotește de-a binelea.

Adorm marinarii

În a năvoadelor răsfirare.

Cerul

În stânga... În chipul femeii

Ați putea depista umbra seninului?

Pescarii nu sunt în stare:

Înclinându-se, ei plasează plase.

Muncitorul întreabă: „De unde să știi?”

Ca un ciurlan se rostogolește un cățelan.

Și, aplecându-mă să ridic o pietricea,

Simt că trebuie să întind mâna mai ceva.

Sub îndrumarea mamei sale

Duduița deprinde să arunce piatra în bulboane.

Prin plutitoare azururi, prin senin

Vântul seamănă dulcie

Mireasmă de măslin

Menită, cândva, de-un oarecare zeu

Să fie floarea lui Odiseu.

Și, până încolțesc, zâmbind, boabele glumelor,

Din mânuțe

De cocuțe

Se prelinge, vălurat, o ploiță peste rațele ce se îndepărtează.

Marea cu supramăsură

Vântură aurul de amiază.

Ah! în atare răstimpuri noi cam suntem credincioși,

Cu toții tineri părându-ne.

Și prindem a crede că nu e nimic imposibil de imaginat,

Că exact în aceste clipe

Marea se plimbă printre noi,

Înveșmântată în albastrimi inexpressive.

Ziua-i ca o tulpină de arbore retezat, prelingându-și seva

Printr-o închipuire de vad.

Plaja e vatră încinsă.

Drumul șerpuieste prin nisipiș.

În cuprinsul văzului – un cățelandru, pietriș.

Exclamații: „Mămică, măicuță!”

Cineva flutură din mânuță.

Vipia mă toropește.

Sleiește și marea.

Strălucesc fundulețele unor micuțe șipuri de votcă...

Pasărea

Se tot rotește

În zbor lin. Rotocoale-n senin...

Ah, amice-fârtat!

M-am cam săturat nisipurile să le străbat!

Iar copilașul

Ridicându-și spre soare fața

Strigă: „Țața!”

Și acest scrâșnet de nisip sub picioare!

Tristă umoare.

O, acest nor prins în năvodul clipitelor!

Și țipătul vulturilor, nevăzuților!

De aici, se vede departe-n orizontul apelor.

Pe unde cu ochi imaterial trecură norii,

Eu caligrafiez „V” și „D”.

Inițialele cui? Nu sunt ale mele.

Ale mele sunt: „V” și „I”.

Pe un stei ce răzbate din apă

Șopârta

Alunecă

Precum o umbră –

Înduioșată fire

De gingașă năpârlire.

Respect pentru copiii și cărți

De aici marea se pare
 Învolburată de palme bătătorite clătite-n sineală.
 Ziua-ziulica! din nou dinainte-mi apare
 Ca un copleș bondoc,
 Frământându-se pe loc
 Cu mâinile în buzunare.
 Dar vârtejul duce cântul departe
 Și clare sunt pâcelele montane.
 Liniște deplină. Nimeni nu spune nimic.
 Bălaiele chipuri ale osmanilor s-au dizolvat
 În pâlpâirea apusului încenușat.
 O, acest asfințit limpede!
 Purpura sa revărsată pe versant!
 Și jertfele sale triste –
 Eu și culorile unei dimineți decedate.
 Peste aceste câmpuri,
 În care timpurile boabele și le-au semănat,
 Privesc turnuri înalte,
 Neîngenuncheate!
 Unde-a fost meleagul zeilor și
 Sudica patrie a fecioarelor pământene,
 Acolo se vând brânzeturi în dughene.
 Pe unde trecuse zeul – necontrafăcut, ci adevărat,
 Acolo stau stivuite lăzi goale.
 Și adresându-mă norilor,
 Și scoțându-mi pălăria,
 Și lăsând puțin piciorul în urmă,
 Gânguresc – cu ei între noi nu ne cunoaștem –
 Cu limba peltică, nesigură, de copil:

„Dacă umila mea presupunere are temeii
 Că auriile prăjituri pe care le gustați,
 În timp ce, răsând, băsneați despre dragoste,
 Nu sunt decât o podoabă firească a familiei 'mneavoastră,
 Nu cred ca domniile voastre să nu mă fi anunțat
 Că vă plac prăjiturile
 Și cucuvaia pitică
 Și dacă la materia „limba rusă”
 Ați trecut sau ba conjugarea verbului „a iubi”. Dar prunele?”
 Vântul, semănându-și cântul,
 Se zburătăci spre zările-i natale.
 Eu doar mă înnemuresc².
 Numai atât.
 „Și, în afară de asta, învățătorul vă mai pune nota doi?”
 Vechea amintire înțeapă.
 Și dantelele sunt triste.
 Și tristețea de cândva
 Își insinuează visu-n slova „Rusi”³...
 „V-ar plăcea să arătați limba?”

1908

¹ Remarca lui V. Hlebnikov: „Nu de puține ori, se întâlnesc turci blonzi”.

² În original: bessmertnoveiu, de la bessmetrie – nemurire, unul din derivatele „verbocreate” de poet.

³ Forma arhaică a substantivului Rusia.

(Mai curând din dreapta...)

Seară. Umbra lui Moș Ene.

Tinda izbei. Lene.

La taifas, beam înserarea.

În orice ochi – cerb în goană, disperarea.

În orice văz – lance în zbor.

Și când în asfințit cocleala clocotea de zor,

Din dugheană-a fost aruncat copleș din flori,

Țipându-și jalea,

Urmat de urletul: „Valea!”

Și mai curând din dreapta, decât de dreapta,

Eu eram mai mult verb de tângă, decât de stânga.

1908

(Porunca sângelui)

Tânărul Eu-Lume.

Eu sunt celula firului de păr sau a minții marelui om
ce se numește Rusia.

De ce nu aș fi mândru de așa ceva?

El respiră și privește,

mișcă din coastele-osele sale

când gloate de semeni îmi strigă „jos cu el” sau „ura”.

Vechiul Coliseum roman, ca un soț,

se aplecă pese tulburea feminitate a Nordului

și își împoșcă sămânța în junele trup de femeie.

Parcă eu aș fi de vină că am osatura latinului?

Să birui, să cuceresc, să domin și să supun – iată

porunca anticului sânge.

1908

(Ca un fugar...)

Cu murmur, cu șuier, cu lărmuire
Păsările deja nu se mai înalță.
Ca o fremătătoare desfrunzire
Ele nu-și iau zborul-n fiecă dimineață.
Cândva, penele tainic se ațineau-avantai
După nori ca o aripă mare de ceață.
Fugar al științei fățarniciei,
Eu norului îi treceam pieziș prin față.

1908-1909

Experiența unui fandosit

Găsesc că chiar dacă nu e ca la tropic,
Timpul e totuși încântător. Implor
Mânuța dragă să modifice delicat accentul, topica,
Spre-a se putea citi și astfel: Cu demodata-i caroserie-sicrie
Moartea colindă prin veșnicie.
Iată, colea, în mijloc de drum se propti
Alba stafie! E seară? E apă chioară? E
Moftul meu? Ah, învoiți-mă să susur
Cuvântul în semn de huzur!
Mă-ndrept spre el cu pas elegant, fără cusur. Și
Închinându-mă, îl îndemn cu: Dacă-n adevăr
Dumneata nu negi importanța iubirii ca farmec,
Te invit la o seară șarmantă, unde
Se vor prezenta dudu care mai de care,
Purtând între degete jucăușa pocalelor înspumare.
Vântul lăț-lungilă prinzând nourașul
O cam ia peste nas, adică-și găsește nașul. Iar
Licuricii ce s-au presurat-perindat prin fața ochilor
Îmi dau de-nțeleș că pentru oricare dintre noi
Nu-i deloc anevoioasă comunicarea cu lumea de-apoi.

1909